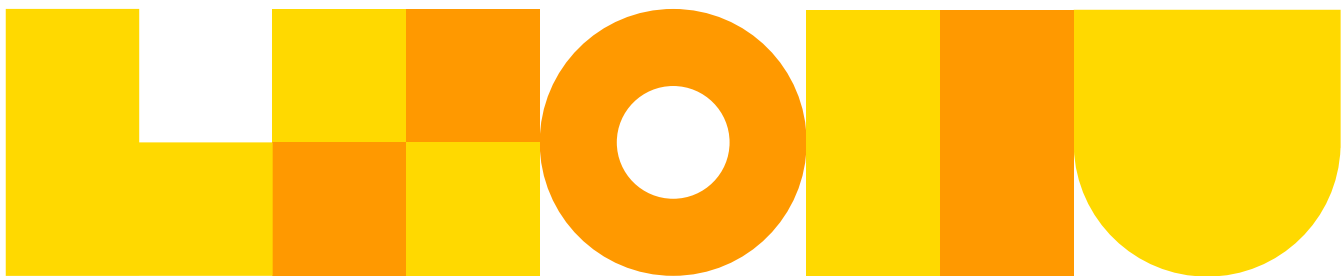

Suvi Hartikainen (toim.)

SÄVELTÄEN JA SOITTAEN

– Säveltämisen pedagogiikkaa
musiikkioppilaitoksiin

Julkaisu liittyy Säpe - Säveltämisen pedagogiikka 2 -koulutukseen (2017–2018)
© Metropolia Ammattikorkeakoulu

Toimittanut: Suvi Hartikainen
Taitto ja ulkoasu: Katja Mielonen

Julkaisija: Metropolia Ammattikorkeakoulu 2018
Verkkojulkaisun osoite: www.metropolia.fi/julkaisut

ISBN 978-952-328-120-2 (pdf)

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

SISÄLTÖ

Musiikkioppilaitokset säveltämässä 5

Rohkeasti luomaan 9

Alueelliset ryhmät äänessä 19

Pohdintaa ja haasteita 19

Ajankäyttö 19

Oppilaslähtöisyys 20

Motivaatio 21

Opettajan rooli

oppilaan sävellyksissä 22

Luovuuteen kannustava

ympäristö 23

Sävellysreseptejä 25

Soinnusta sointuun 25

The Mastery of Movement 26

Ryhmässä lauluksi 27

Sävelletyt eläimet 28

Teoriasta kappaleeksi 29

Kännykkäkuoro 30

Flat.io, Flat-song 31

Elementit tutuiksi 32

Improvisoinnut 33

Säpe-laastari 35

Säpe mediassa 41

Opettaja-lehti 41

Rondo-lehti 44

Itä-Savo 48

Ilkka 52

Musiikkioppilaitoksissa myllertää 54

1

Suvi Hartikainen

MUSIIKKIOPPILAITOKSET SÄVELTÄMÄSSÄ

Säveltämisen pedagogiikka eli Säpe oli vuosina 2017–2018 toteutettu musiikkioppilaitosten opettajille kohdennettu täydennyskoulutus. Metropolia Ammattikorkeakoulun koordinoimassa koulutuksessa tutustuttiin uuteen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaan ja sen mukanaan tuomiin muutoksiin opettajan arkisessa opetustyössä.

Vuonna 2014 voimaan tullut opetussuunnitelmauudistus toi taiteen perusopetukseen vahvasti mukanaan osallisuuden, oppilaan oman luovan tuottamisen sekä säveltämisen. OPS-uudistuksesta vastanneessa Opetushallituksessa säveltäminen on määritelty seuraavasti:

“Perinteisesti säveltäminen ymmärretään toiminnaksi, jossa säveltäjä luo musiikillisia teoksia eli sävellyksiä. Tällöin työn lopputuloksena syntyy soiva tai nuotinnettu teos. Säveltäminen voidaan kuitenkin ymmärtää myös laajemmin. Säveltämisellä voidaan viitata toimintaan, jossa esimerkiksi kokeillaan äänien musiikilliseen järjestämiseen liittyviä erilaisia mahdollisuuksia. Tällöin kyse on enemmän säveltämisen prosessista kuin teoksesta tai lopputuloksesta. Joskus äänien tutkiminen tai kokeileminen voi johtaa musiikkiteosten syntyyn.”

Tällaiseen laajempaan säveltämisen käsitteeseen perustui myös Säpe-koulutus. Säpe 2017–2018 oli jatkoa ensimmäiselle Säpe-koulutuksella, joka toteutettiin vuosina 2016–2017. Ensimmäisessä koulutuksessa kohderyhmänä olivat perus-

koulujen luokanopettajat, musiikin aineopettajat ja taiteen perusopetuksen opettajat. Tämän koulutuksen aikana havaittiin, että musiikkioppilaitoksissa on laajasti tarvetta uusille työtavoille ja työkaluille, jotta uudet opetussuunnitelmat saadaan jalkautettua instrumentti- ja musiikin perusteiden tunneille ja oppilaitosten muuhun opetustyöhön. Tästä tarpeesta syntyi Säveltämisen pedagogiikan toinen koulutuskokonaisuus, jossa vastuutahona toimi Metropolia Ammattikorkeakoulun musiikin osaamisalue ja lehtori Jere Laukkanen ja suunnittelija Suvi Hartikainen.

Säpe-koulutukseen sisältyi kolme kaikille osallistujille yhteistä valtakunnallista seminaaria sekä alueellisten ryhmien omaa toimintaa. Alueellisia ryhmiä oli neljä: Pääkaupunkiseutu, Etelä-Suomi, Itä-Suomi ja Länsi-Suomi ja niitä ohjasivat kokeneet musiikkipedagogit ja säveltäjät eri puolilta Suomea. Pääkaupunkiseudulla ohjaajina toimivat Markku Klami ja Otto Tikkanen, Etelä-Suomessa Erno Aalto-Urantowka ja Ilari Hongisto, lännessä Arja Kastinen ja Tapio Lappalainen ja idässä Aapo Heinonen sekä Adam Vilagi.

Valtakunnallisissa seminaareissa teemoina olivat mm. uusi opetussuunnitelma, musiikin tekijäksi kasvaminen ja tiimikirjoittaminen. Alueellisten ryhmien omista tapaamisista eri puolella Suomea keskityttiin erityisesti säveltämisen uusiin työtapoihin ja työkaluihin. Toimintamuotona koko koulutuksen ajan oli ns. jaettu osaaminen. Koulutuksen osallistujista osa oli säveltämisen parissa ihan vasta-alkajia, toisaalta monilla osallistuneilla oli jo paljon osaamista säveltämisen pedagogiikasta. Ohjaajien tehtävänä olikin varsinaisen opettamisen sijaan johdattaa osallistujat jakamaan osaamistaan ja keksimään uutta.

Koulutuksen tulokset heijastelivat osallistujajoukon monipuolisuutta. Koulutuksen arvioinnissa ja palautteissa tuloksina esiin nousivat erityisesti uudet opitut ja itsekeksityt säveltämisen työkalut ja opetusmateriaalit, mutta myös uusi tapa toimia yhteistyössä omien opettajakollegoiden ja oppilaiden kanssa. Koulutus toi myös mukanaan innostusta ja oivalluksia arkiseen työhön sekä rohkaisua omalle tielle pedagogina.

UUSIA OIVALLUKSIA

Tässä julkaisussa tuodaan esiin alueellisten ryhmien nostoja omasta työskentelystään. Jokainen alueellinen ryhmä esittelee julkaisun sivuilla kolme itselleen tärkeää oivallusta, säveltämisen työkalua tai käytännön huomiota, jotka he ovat halunneet jakaa kaikille säveltämisen pedagogiikan kanssa työskenteleville ja siitä kiinnostuneille.

Lisäksi julkaisussa pohditaan rohkeutta ja luovuutta heittäytyä uuteen tapaan tehdä opettajan työtä musiikkioppilaitoksessa. Tätä artikkelia varten on haastateltu tutkija Kari Uusikylää, säveltämisen pedagogiikan konkaria Arja Kastista ja kahta Vakka-Suomen musiikkiopiston opettajaa Teresa Sinisaloa ja Sirke Ruikkalaa.

Julkaisun viimeisessä osiossa musiikin tekemisen ja tuottamisen lehtori Jere Laukkanen Metropolista ja teorian ja säveltapailun lehtori Ilari Hongisto Turun konservatoriolta pohtivat, miten tästä jatketaan eteenpäin ja miten säveltämisen pedagogiikan leviämistä ja jalkautumista voitaisiin entisestään edistää oppilaitoksissa eri puolilla Suomea.

Julkaisun loppuun on kerätty Säpestä eri medioissa julkaistut artikkelit. Teksteissä kerrotaan Säpestä tarkemmin ja kuvataan mm. alueellisten ryhmien toimintaa.

Tämä julkaisu on jatkoa Säpen ensimmäisen koulutuskierroksen kirjoituskokoelmalle Reseptejä säveltämisen ohjaukseen (2017), jossa on esitelty 32 säveltämisen työtapaa eli sävellysreseptiä.

LUE LISÄÄ:

Ojala, Juha & Väkevä, Lauri (toim.) 2013. Säveltäjäksi kasvattaminen. Pedagogisia näkökulmia musiikin luovaan tekijyyteen. Helsinki: Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2013:3.

Sintonen, Sara 2015. Uteliaisuus ääniin ja musiikkiin
http://www.edu.fi/perusopetus/musiikki/uteliaisuus_aaniin_ja_musiikkiin

2

Suvi Hartikainen

ROHKEASTI LUOMAAN

Taiteen perusopetuksen uudet opetussuunnitelmat ovat kutsuneet taideoppilaitokset uudistamaan toimintaansa ja opintosisältöjään. Samalla vaatimukset opettajan ammattitaitoa kohtaan ovat laajentuneet. Säveltämisen pedagogiikka -koulutuksessa on havaittu, että käytännön työkalujen ja -tapojen haltuunoton lisäksi uusien opetussuunnitelmien jalkauttaminen soittotunneille ja ryhmäopetukseen vaatii sekä monelta opettajalta että oppilaalta aimo annoksen rohkeutta ja heittäytymistä. Tässä artikkelissa pohditaan useammasta eri näkökulmasta luovuutta, uskallusta ja rohkeutta heittäytyä uuteen tapaan tehdä opettajan työtä. Artikkelin pohjautuu kolmeen haastatteluun: Helsingin yliopiston kasvatustieteen emeritusprofessori Kari Uusikylä luotaa luovuuden syntymistä tutkijan näkökulmasta, kokenut musiikkipedagogi, Säpe-ohjaaja Arja Kastinen avaa omaa polkuaan säveltämisen ja improvisoinnin saralla ja Vakka-Suomen musiikkiopiston opettajat Sirke Ruikkala ja Teresa Sinisalo kertovat mitä uutta Säpe-koulutus on heidän työhönsä tuonut.

LUOVUUS SYNTYY SISÄISESTÄ PAKOSTA, MUTTA ELÄÄ VAPAUESSA

Taiteen perusopetuksen uudessa opetussuunnitelmassa todetaan, että opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta tuottamaan omia musiikillisia ideoita ja ratkaisuja sekä kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja toteuttamaan improvisoinnin, sovittamisen ja säveltämisen perustaitoja ja säveltämään omaa musiikkia. Laajan oppimäärän perusopinnoissa oppilaan tulisi myös saada tilaisuuksia monipuo-

liseen musiikilliseen toimintaan ja mahdollisuus kehittää musiikillista ja luovaa ajatteluaan. (Opetushallitus 2017.)

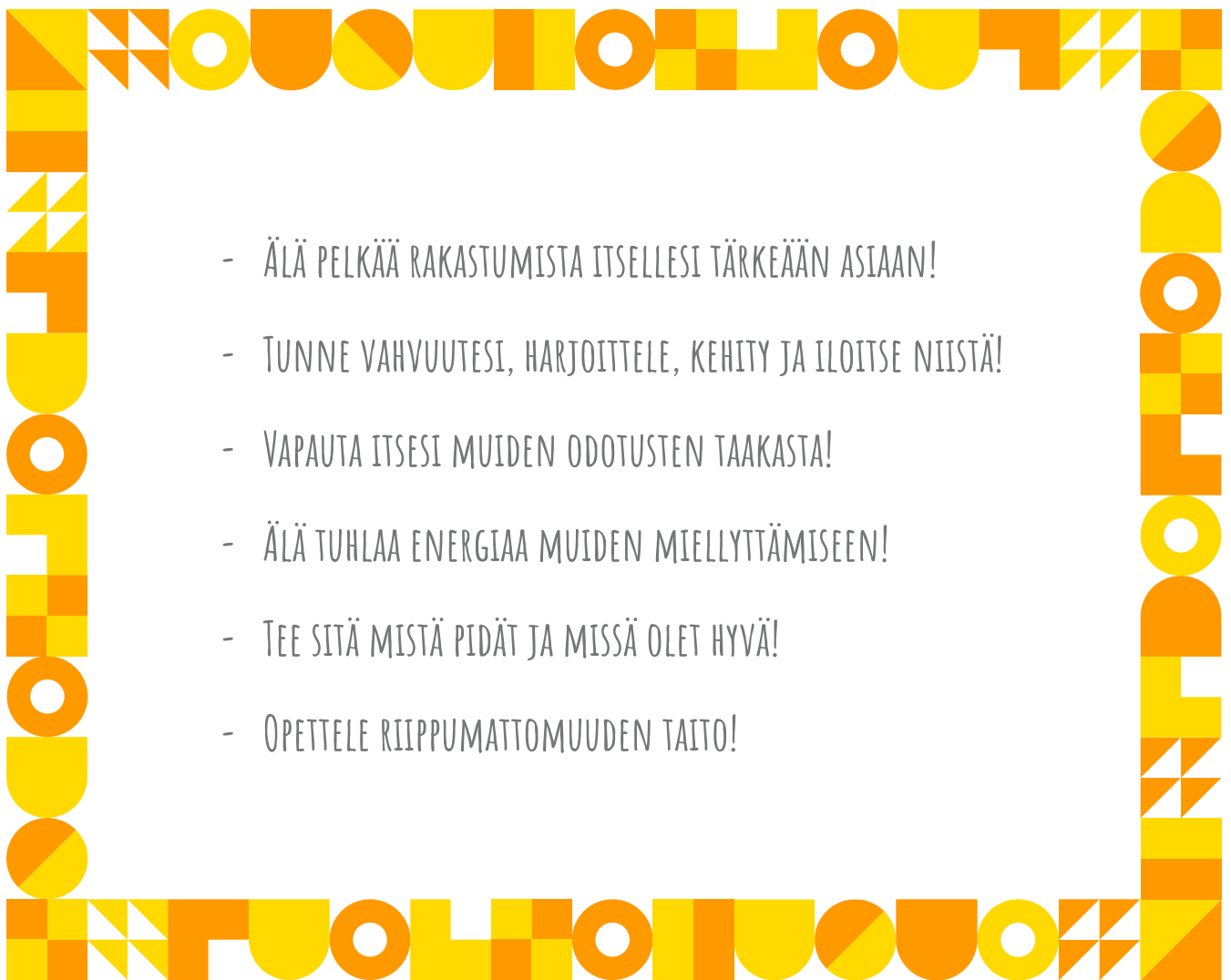
Opettajalle nämä linjaukset tuovat paljon pohdittavaa, varsinkin jos omat musiikkioppilaitos- ja ammattiopinnot eivät ole uuden opetussuunnitelmien vaatimukseen vastauksia tarjonneet. Miten kannustaa ja ohjata oppilasta luovuuteen, mistä löytää itse rohkeuden ja motivaation muutokseen? Ja mitä se luovuus oikeastaan onkaan?

Luovuus tarkoittaa uuden luomista. Luovassa prosessissa luova persoona synnyttää jotain uutta eli toiminta on luovaa, jos yksilö saavuttaa ratkaisun, joka sisältää hänelle uusia elementtejä. Luovuus ei terminä ota kantaa laatuun. Luovuutta on yhtälailla ammattilaisen korkeatasoinen teos kuin lapsen aloittelevat sävelkult, joissa tärkeämpää on luomisen ilo ja itsensä toteuttaminen. (Uusikylä 2012, s. 57.)

“Luovuus ja luovuuteen kannustaminen lähtee ihmisen halusta toteuttaa itseään ja yksilön sisäisestä motivaatiosta,” Kari Uusikylä haastattelussa toteaa. “Rakentavaan luovuuteen kuuluu avoimuus, halu kokea uutta. Luovuutta osoittavaa suoritusta tulisikin arvioida siltä pohjalta, onko se tyydyttävä oman itsen kannalta, eikä yksilön tarvitse kiinnittää liaksi huomiotaan muilta tulevaan kiitokseen tai kritiikkiin.”

Opettajan näkökulmasta on tärkeää tunnistaa, miten luovuutta voi tukea, mutta myös millä asioilla sen voi huomaamattaan ja vahingossa jopa tappaa. Harvard Business Schoolin professori Teresa M. Amabile on nimennyt luovuuden tappajiksi odotettavissa olevan arvioinnin, tiukan suoritusten kontrolloinnin ja kilpailuttamisen, rajoitetut valinnanmahdollisuudet, aikapaineet ja luovuudesta tarjotut

-
- ÄLÄ PELKÄÄ RAKASTUMISTA ITSELLESI TÄRKEÄÄN ASIAAN!
  - TUNNE VAHVUUTESI, HARJOITTELE, KEHITY JA ILOITSE NIISTÄ!
  - VAPAUTA ITSESI MUIDEN ODOTUSTEN TAAKASTA!
  - ÄLÄ TUHLAA ENERGIAA MUIDEN MIELLYTTÄMISEEN!
  - TEE SITÄ MISTÄ PIDÄT JA MISSÄ OLET HYVÄ!
  - OPETTELE RIIPPUMATTOMUUDEN TAITO!

Rohkeuskasvatus (Kari Uusikylä)

palkkiot (Amabile 1998). ”Luovuus tulee sitä vaikeammaksi, mitä pakonomaisemmin ihmisen on luotava”, Kari Uusikylä jatkaa. Opettajan onkin tärkeää antaa luovuudelle aikaa. Aikaa pohtia, aikaa kypsytellä asioita. Uusikylän mukaan oppilaita tulisi kannustaa yrittämään itse, samalla kuitenkin antaen tilaa mahdolliselle epäonnistumiselle. Tärkeää olisi kannustaa oppilaita itsenäiseen ongelmien keksimiseen, järkevään riskinottoon ja omaperäisiin ratkaisuihin ja antaa ymmärtää, ettei myöskään opettaja ole erehtymätön eikä omaa ainoita oikeita ratkaisuja. ”Luovuus kehittyy avoimessa ja luottavaisessa ilmapiirissä, ei pakon ja kurin avulla. Tärkeämpää kuin tuotosten arviointi ja vertailu on luovaan prosessiin pyrkiminen. Jos luovuus sallitaan, ihmisistä löytyy yllättävän paljon luovaa potentiaalia, joka on piiloutunut pelkojen ja alemmuudentunteiden alle.”

LUOVUUS SAATTAA YLLÄTTÄÄ, KUN SITÄ VÄHITEN ODOTTAA

Musiikkipedagogi Arja Kastinen on saanut koulutuksensa Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osastolla, jossa koko oppiaineen lävisti ajatus improvisaatiosta, oman musiikin tekemisestä ja luovasta musisoinnista olennaisena osana kansanmusiikin genreä. Kansanmusiikki onkin toiminut edelläkävijänä OPS-uudistuksissa myös musiikkioppilaitoksissa, sillä jo 1980-luvulla laadituissa kansanmusiikin ensimmäisissä kurssitutkintovaatimuksissa oli odotus improvisaation ja sävellyttämisen sisällyttämisestä opetukseen. ”Kansanmusiikin opiskelijana ja opettajana minulla ei siis ole oikeastaan ollut muita vaihtoehtoja kuin ajatella koko musiikin tuottamisprosessi luovan musisoinnin kautta”, Arja Kastinen toteaa.

Vaikka opinnot antoivatkin Arja Kastiselle hyvän pohjan improvisaatiolle ja säveltämiselle, vaatii arkinen työ kuitenkin joka päivä edelleen uskallusta heittäy-

tyä ja avata itseään. Kastinen painottaa työssä jaksamisessa ja uskaltamisessa työyhteisön merkitystä: ”Hyväksyvässä, avoimessa ilmapiirissä sallitaan uuden etsiminen ja kannustetaan kokeilevuuteen. Lisäksi ymmärretään virheiden ja ei-tarkoitettujen sattumusten merkitys luovuuden hedelmällisenä lähteenä. Tärkeää on myös löytää aihe tai projekti, josta itse syttyy – innostunut opettaja pystyy helpommin innostamaan myös oppilaansa tai kollegan. Innostuminen on hedelmällinen maaperä rohkeuden, luovuuden ja heittäytymisen vaalimiseen.” Käytännön työvinkkinä Kastinen nostaa esiin yhteisprojektit eri kollegoiden kanssa. Kollegoista saa tukea omalle jaksamiselle ja samalla mahdollisuuden innostaa uusia ihmisiä säveltämisen ja musiikin luovan tuottamisen pariin. Tärkeää on myös sellaisen hengen luominen, että yhteistyöhön osallistuvat kokevat voivansa osallistua, uskaltavat esittää erilaisiakin mielipiteitä sekä yrittää uusia asioita ja ottaa riskejä (Malmelin&Poutanen 2017, s. 78).

Hyvänä esimerkkinä yhteistyöstä toimivat Säpe-koulutukseen osallistuneet Vakka-Suomen musiikkiopiston opettajat Sirke Ruikkala ja Teresa Sinisalo. Molemmat tulivat koulutukseen ilman aiempaa kokemusta säveltämisen pedagogiikasta. Taustalla oli kuitenkin useamman vuoden yhteistyö musiikkisaduista, joihin Ruikkala teki sävellykset ja sanoitukset vanhojen satujen pohjalta ja Sinisalo sovitus oppilasorkesterille. ”Säpe-koulutuksen myötä saimme idean laittaa oppilaat säveltämään ja sanoittamaan sen sijaan, että me olisimme tehneet kaiken heille valmiiksi.” Ruikkala ja Sinisalo kertovat. Uuden opetussuunnitelman ja Säpe-koulutuksen myötä Vakka-Suomen musiikkiopistossa onkin oppilaiden kanssa alettu säveltämään myös soittotunneilla ja pidetty yhteisiä co-writing- ja improvisointityöpajoja, joista saatu palaute on ollut hyvin positiivista ja innostuttu. Oppilaitoksessa on siis onnistuttu luomaan toimiva ilmapiiri yhteistyölle ja luovalle tekemiselle.

“ONHAN SE RASKASTA”

Arja Kastisella on vuosien työkokemus luovasta musiikintekemisestä ja oppilaiden innostamisesta, mutta rutiinista huolimatta jokainen päivä vaatii omaa, uutta hyppyään luovuuteen ja sen edellyttämään auki olemiseen: ”Aina heittäy-

tymiseen ei pysty, se on selvä. Itselle on osattava antaa myös aikaa. Luovuus saattaa yllättää, kun sitä vähiten odottaa. Auki oleminen voi olla myös raskasta. Ainakin siinä mielessä, että se vaatii jatkuvaa viitseliäisyyttä. Aaro Hellaakosken sanoin: Tietä käyden tien on vanki, vapaa on vain umpihanki.”

Luovaa työtä opitaan käytännön kautta, kehittämällä ja kokeilemalla uusia näkökulmia ja ideoita (Malmelin&Poutanen 2017, s. 127). Luovuuteen ei siis tarvita superihmisiä, vaan luovan toiminnan voi opetella. Arja Kastisen mukaan luovuudessa ja rohkeudessa on kyse asenteesta, valmiudesta sinnikkääseen yrittämiseen. Lisäksi työ joudutaan aloittamaan aina uudestaan uuden oppilaan, uuden projektin ja uuden kollegan kanssa. Raskaudestaan ja työteliäisyydestään huolimatta luova toiminta kuitenkin myös palkitsee runsaalla kädellä.

”Luova toiminta tuo uutta mielekkyyttä opettajan työhön, kun ei tarvitse veivata samaa biisiä samanlaisena vuodesta toiseen. Luovuuden kautta pystyy näkemään kunkin oppilaan yksilöllisen potentiaalin ja mahdollisuudet sekä rohkaistamaan oppilasta löytämään omat vahvuutensa. Se tuo uskoa toiminnan mielekkyyteen.”

Viime vuosien musiikkiopisto- ja opetussuunnitelmakeskustelussa on keskitytty paljon musiikin opetuksen kysymyksiin. Arja Kastinen haluaa kuitenkin nostaa keskiöön lasten ja nuorten luovuuden, identiteetin ja ajattelun kehittämisen: ”Kyse ei lopulta ole musiikista, vaan merkityksellisten kokemusten antamisesta, erilaisuuden ymmärtämisestä, omien mahdollisuuksien hahmottamisesta ja vuorovaikutustaitojen kehittämisestä”.

MITÄ LUOVUUS VAATII?

TYÖTÄ

JATKUVAA VALPPAUTTA

TILANNETAJUA

KESKITTYNEISYYTTÄ

HERKISTYMISKYKYÄ

KIIREETTÖMYYTTÄ

ÄLYLLISTÄ NÖYRYYTTÄ

REHELLISYYTTÄ

UTELIAISUUTTA

ERILAISISTA NÄKÖKULMISTA KIINNOSTUMISTA

LUOTTAMUSTA

-ARJA KASTINEN

LUE LISÄÄ:

Amabile, Teresa 1998. How to kill creativity. Harvard Business Review.

Brown, Brené 2017. Braving the Wilderness - The Quest for True Belonging and the Courage to Stand Alone. New York: Random House.

Kastinen, Arja 2018. Haastattelu 29.10.2018. Haastattelijana Suvi Hartikainen.

Malmelin, Nando ja Poutanen, Petro 2017. Luovuuden idea - Luovuus työelämässä, yhteisöissä ja organisaatioissa. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Mattila, Antti S. 2006. Näkökulman vaihtamisen taito. Juva: WSOY.

Ruikkala, Soili ja Sinisalo, Teresa 2018. Haastattelu 19.10.2018. Haastattelijana Suvi Hartikainen.

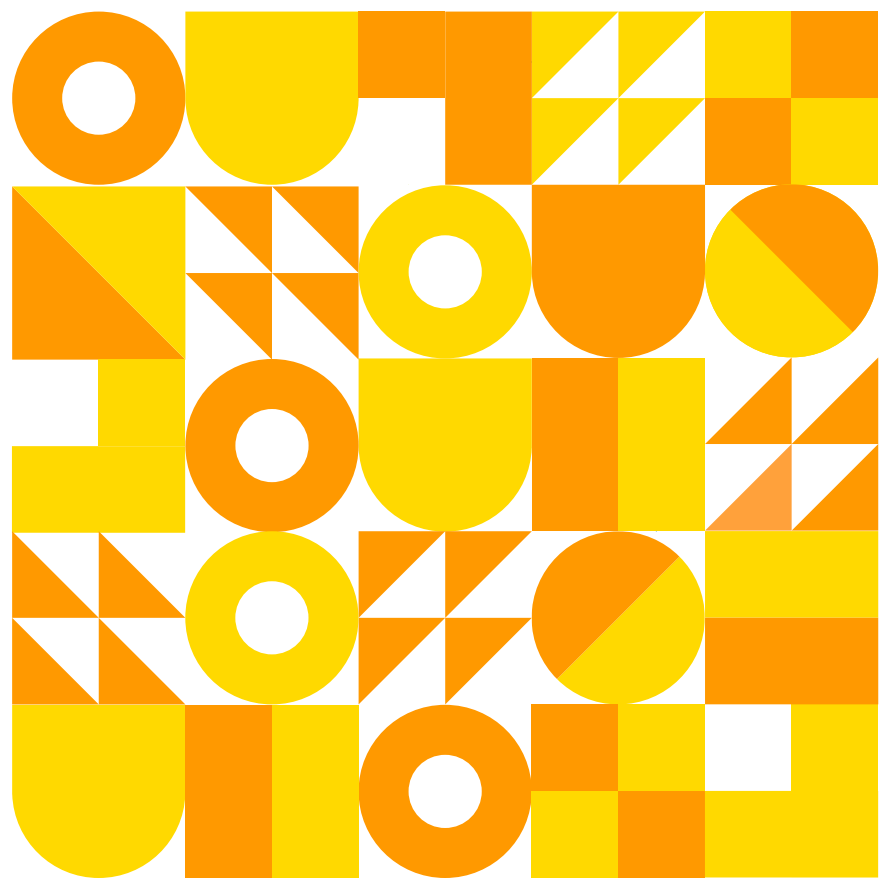
Opetushallitus. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma 2017 https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/taiteen_perusopetus

Uusikylä, Kari 2012. Luovuus kuuluu kaikille. Juva: PS-kustannus.

Uusikylä, Kari 2018. Haastattelu 21.10.2018. Haastattelijana Suvi Hartikainen.

3

ALUEELLISET RYHMÄT ÄÄNESSÄ

POHDINTAA JA HAASTEITA

Otto Tikkanen ja Markku Klami
pääkaupunkiseudun ryhmä

AJANKÄYTTÖ

Oivallus, jonka saimme tämän projektin parissa työskennellessämme liittyi ajankäyttöön: sen vaikutukseen yhtäältä opetuksen rakenteeseen ja toisaalta opetuksen aikataulutukseen. Käytännössä huomasimme, että ajankäytön fokus ei välttämättä ole enää keskittynyt lukuvuoden mittaisiin sykleihin, jotka aina samojen aihepiirien ympärillä pyörien ovat luoneet opetukseen estabiloituneen kaaroksen, vaan ajankäyttö dynamisoitui kun siirryttiin lyhyempiin periodeihin ja vaihtuviin aihepiireihin säveltämisen monimuotoisuuden ympärillä.

OPPILASLÄHTÖISYYS

Projektin myötä esiin tullut oivallus liittyy oppilaslähtöisyyteen: nyky-yhteiskunnassa yleisesti vallitsevan individualistisen ja yksilöön keskittyvän filosofian mukaan myös yksittäisen oppilaan tai opiskelijan opintopolku voi olla yhä yksilöllisempi ja henkilökohtaisesti räätälöidympi juuri kyseisen oppijan tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden mukaan.

Tämän laajalti muutoinkin koulutuksen kentällä käynnissä olevan muutoksen haasteena on kuitenkin laajempien aihekokonaisuuksien hajoaminen ja niin sanotun suuremman kuvan sirpaloituminen, mikä osaltaan voi myös vaikeuttaa yksilön päätöksentekoa ja laajempien struktuurien hahmottamista. Vaarana on niin sanotusti se, että opintopolun suunnittelussa ei nähdä metsää puilta. Oppilaitoksilta kyseisenlainen opintojen räätälöiminen vaatisi huomattavaa panostusta opintojen ohjaamisen resursseihin, sillä mielestämme ei voida edellyttää, että varsinkaan nuorimmat oppilaat pystyisivät itseohjautuvasti ottamaan niin suuren vastuun omien opintojensa luotsaamisesta.

MOTIVAATIO

Projektin kolmannen oivalluksen keskiössä on motivaatio. Motivaation näimme koskettavan yhtäläisesti niin opettajia kuin oppilaitakin, joskin näkökulma sen käsittelemiseen oli kyseisten ryhmien kohdalla erilainen: Opettajista puhuttaessa haasteena näemme opettajien motivoimisen, joka on hyvin tärkeää pedagogisen sisällön laadukkuuden turvaamisessa. Säveltäminen ja improvisointi pitäisi pystyä integroimaan pysyväksi lähestymistavaksi opetuksessa, jolloin siitä tulisi luonnollinen osa musiikillista koulutusta. Vaarana on, että mikäli säveltäminen nähdään edelleen niin sanotusti ekstrana muun, varsinaisen toiminnan ohella, se ei tule orgaaniseksi osaksi oppilaiden musiikillisia valmiuksia ja mielenkiinnon kohteita.

Oppilaiden motivoimisen haasteet kiertyvät mielestämme pitkälti opetussuunnitelman ja opetuksen struktuurin ympärille: Minkälaisia mahdollisuuksia moti-voida oppilaita uusi opetussuunnitelma antaa? Kuinka tukea yksittäistä oppilasta yhtäältä löytämään motivaatio musiikkiopintoihin ja toisaalta myös säilyttämään se lukukaudesta ja -vuodesta toiseen? Yleisesti haasteena näimme sen, kuinka saada sekä opettajat että oppilaat enenevässä määrin innostettua ja motivoitua säveltämisen opettamisen ja opiskelun pariin.

OPETTAJAN ROOLI OPPILAAN SÄVELLYKSISSÄ

Säveltämisen ja luovan musiikin tuottamisen opettaminen uudistaa myös opettajan ammattiroolia opettajuudesta kohti säveltäjyyttä. Oppilaiden kanssa sävelletäessä myös opettaja yleensä osallistuu sävellysprosessiin ja toimii näin itsekin säveltäjänä. Tekijänoikeudellisesta näkökulmasta onkin tärkeää miettiä, miten opettajan panos esim. sävellys- tai muissa konserteissa ilmaistaan. Mitä siis kirjoitetaan ohjelmalehteen? Jos konsertissa esitetään oppilaiden sävellyksiä, joiden tekemiseen oppilaat ovat saaneet opettajalta jotain valmista, esim. sointukierron tai kappaaleessa käytettävän rytmin, niin miten opettajan rooli saadaan tyylikkäästi ilmaista ohjelmalehdessä? Vaarana on, että opettajan nimi lukee ohjelmassa ”liian” monta kertaa ja jokaisen oppilaan kohdalla. Toisessa ääripäässä on taas tilanne, jossa opettajan sävellyksellinen rooli jää kokonaan mainitsematta. Ehdotus: Opettajan rooli(t) mainitaan vain kerran ohjelmalehden viimeisenä asiana. ”Laulussa oppilas X on säveltänyt melodian opettajan antamaan ”I-VI-IV-V” -sointukiertoon.”

Tätä samaa tekijänoikeuksellista pohdintaa liittyy myös ns. tiimikirjoittamiseen. Länsi-Suomen Säpe-ryhmässä on mietitty esimerkiksi milloin soinnuttaja on säveltäjä ja milloin ”vain” soinnuttaja? Miten tekijöiden roolit kirjoitetaan nuottiin?

1. Kansanlaulumelodian soinnuttaminen (tekijöinä säveltäjä & soinnuttaja/sovittaja)
2. Kaksi lasta (viulisti ja pianisti) säveltävät yhdessä kappaleen, johon molemmat keksivät stemman omalle soittimelleen, toinen keksii melodian ja toinen soinnut (tekijöinä kaksi säveltäjää)
3. Oppilas säveltää melodian, jonka opettaja soinnuttaa/sovittaa sen (tekijöinä kaksi säveltäjää tai säveltäjä ja soinnuttaja/sovittaja)

Arja Kastinen ja Tapio Lappalainen
Länsi-Suomen ryhmä

LUOVUUTEEN KANNUSTAVA YMPÄRISTÖ

Länsi-Suomen Säpe-ryhmässä on pohdittu sitä, miten tärkeää on luoda lapsille ja nuorille luovuuteen kannustava ympäristö, joka tukee ns. divergenttiä ajattelua. Divergentillä ajattelulla tarkoitetaan ajattelutapaa, jolla pyritään löytämään mahdollisimman monia ratkaisuvaihtoehtoja, ei yhtä oikeaa vastausta. Tutkija George Land on luonut listan asioista, jotka aiheuttavat pois-oppimista divergentistä ajattelusta. Seuraavassa taulukossa esitellään nämä asiat ja Länsi-Suomen Säpe-ohjaajien Arja Kastisen ja Tapio Lappalaisen kehittelemät "vastalääkkeet". Tarkempi pohjustus divergentille ajattelulle ja George Landin luovuustestien tuloksille on nähtävissä [YouTubessa](#).

Uhat divergentille ajattelulle	Vastalääkkeet
Habit	Yksilön olisi syytä heittäytyä omalle epä-mukavuusalueelle ja kokeilla tehdä asioita tavanomaisesta poikkeavalla tavalla.
Fear of Failure	”Moka on lahja” -ajattelu. Ympäristön tulisi antaa vähemmän palautetta epäonnistumisesta. Kannustamista tekemiseen itsessään pitäisi olla enemmän.
Criticism, worry about ego	Ympäristön tulisi kritisoida yksilöä vähemmän.
Lack of self-confidence	Kannustusta tekemiseen.
Lack of practice	Kannustusta harjoitteluun.
Pressure to conform	Tehdä niin kuin itse haluaa. Oman näkemyksen miettiminen ja toteuttaminen.
Lack of commitment and enthusiasm	Sitoutuminen kasvaa, jos ihminen kokee olevansa osa asiaa ja kykenevänsä omilla ratkaisuillaan vaikuttamaan.
Dependence on others	Itsenäiseen ajatteluun kannustaminen. Oman äänen löytäminen.
Negative attitude, impatience	Myönteinen asenne, sinnikkyys.
Mixing evaluation with imagination	Sen jäsentäminen, että on hyvä ensin vapaasti ideoida ”joo-moodissa” ja vasta sen jälkeen tehdä arviointia.
Satisfaction	Jos ihminen on tyytyväinen elämäänsä, eikä halua muuttaa mitään, niin ehkä siitä tyytyväisyyden tilasta ei pidäkään päästä pois (?) tai ehkä Land viittaa laiskuuteen, jonka seurauksena uusi tieto ja uudet innovaatiot jäävät syntymättä, jos vain tyydytään olemassa olevaan eikä lähdetä tekemään vaivalloisia tutkimusmatkoja.

SÄVELLYSRESEPTTEJÄ

Aapo Heinonen ja Adam Vilagi
Itä-Suomen ryhmä

TYÖTAVAN NIMI

Soinnusta sointuun

PEDAGOGINEN TAVOITE

Matalan kynnyksen metodi soinnusta toiseen siirtymiseen. Hyvä apukeino yksinkertaisten sointukiertojen kuulemiseen, säestämiseen ja biisipohjien tekoon ilman, että pianoa tarvitsee osata soittaa.

TYÖTAVAN KUVAUS

Valitaan sävellajin 1,2 ja 5 (esim. D-duurissa d, e ja a-sävelet). Pidetään tätä Dsus2-sointua paikallaan ja vaihdetaan basson säveltä sävellajin mukaan. Näin luodaan kelpo illuusio soinnun vaihtumisesta ilman, että sointua tarvitsee vaihtaa. Basso (vasen käsi) hoitaa soinnun vaihtumisen. Tarvittaessa V-asteelle voi soittaa soinnun terssin (sävellajin johtosävelen), jolloin soinnun alinta ääntä lasketaan puolissävelaskel alaspäin.

*Aapo Heinonen ja Adam Vilagi
Itä-Suomen ryhmä*

TYÖTAVAN NIMI

The Mastery of Movement

TYÖTAVAN KUVAUS

Harjoitus perustuu Labanin luomaan kahdeksaan erilaiseen liikkeeseen, joita ovat

1. Painaa/Nostaa
2. Iskeä
3. Kiertää
4. Sivaltaa
5. Hipaista
6. Liukua
7. Kellua
8. Näpäyttää.

Harjoituksessa yhdistellään erilaisia kehon liikkeitä ja musiikillista improviisaatiota toisiinsa reagoiden.

Liikkeet ovat neljällä dimensiolla / tasolla:

- Voimakas, vahva / kevyt, heikko
- Nopea / hidas
- Jatkuva / katkonainen
- Johonkin suuntautuva / ei menossa minnekään (leijuu)

Nämä kahdeksan liikettä muodostavat lähtökohdan improvisaatioharjoitukselle, jossa ryhmä on jaettu liikkujiin ja muusikoihin.

HAVAINTOJA TYÖTAVASTA

Kyseessä on ns. Kuka päättää -harjoitus (vrt. lintuparvi)

MUUTA

Harjoituksen on kehittänyt tanssitaiteilija Rudolf Laban (1879-1958), joka oli unkarilaissyntyinen tanssitaiteilija, koreografi, pedagogi ja tanssintutkija. Hän oli yksi modernin tanssin pioneereja Euroopassa.

*Aapo Heinonen ja Adam Vilagi
Itä-Suomen ryhmä*

TYÖTAVAN NIMI

Ryhmässä lauluksi

PEDAGOGINEN TAVOITE

Laulunkirjoituksen ryhmäopetus yhteisen luovuustehtävän avulla.

TYÖTAVAN KONKREETTINEN TUOTOS

Tehtävän idea on synnyttää uusia biisin alkuja, ei saada (välttämättä) täysin valmista materiaalia aikaan.

KÄYTTÖVINKKEJÄ

Session alussa soitettavan instrumentaalikappaleen voi korvata myös heijastamalla kuvaa vaikkapa maalauksesta, valokuvasta, tms. taideteoksesta.

TYÖTAVAN KUVAUS

Aluksi ryhmän jäsenet kuuntelevat instrumentaalikappaleen, jonka aikana kaikki käyvät kirjoittamassa taululle tai muulle näkyvälle paikalle sanoja, fraaseja, lauseita, mitä vain kappale tuo mieleen. Tämän jälkeen jokainen saa tyhjän paperin, johon voi jäsentää ryhmän tuottamia sanoja muodostamalla niistä pienen tekstinpätjän. Jokaisen olisi hyvä käyttää myös muiden kirjoittamia sanoja, ei ainoastaan omia!

Seuraavaksi jokainen saa n. puoli tuntia aikaa työstää omaa tekstiään instrumentin kanssa lauluksi. Kun laulut ovat valmiit, ne esitetään muille ryhmän jäsenille. Opettajan tehtävänä on herätellä keskustelua ja kannustavaa palautetta. Mikä oli kappaleen lähtökohta? Entä mikä tunnin alussa soitetussa kappaleessa johti tähän lopputulokseen? Mikä tehtävässä oli haasteellisinta, entä mukavinta?

Aapo Heinonen ja Adam Vilagi
Itä-Suomen ryhmä

TYÖTAVAN NIMI

Sävelletyt eläimet

MILLE IKÄRYHMÄLLE

Harjoitus soveltuu kaikenikäisille ja -tasoisille.

PEDAGOGINEN TAVOITE

Sävellysharjoituksessa oppilas oppii myös nuotinkirjoitusta, mutta ennen kaikkea pääsee toteuttamaan omaa luovuuttaan, minkä ansiosta syntyy oppilaan itsensä säveltämää musiikkia.

TYÖTAVAN KONKREETTINEN TUOTOS

Eläinaiheisen kappaleen säveltäminen.

TYÖSKENTELYYN TARVITTAVA AIKA

Muutamasta minuutista useampaan tuntiin pidemmän aikajakson aikana.

TYÖTAVAN KUVAUS

Oppilas valitsee jonkun eläimen, jota ilmennetään musiikillisesti soittimella tai laulaen. Harjoituksen voi toteuttaa improvisaatiomaisesti, mutta improvisaatio voi toimia myös lähtökohtana sävellyksen työstämiselle pidemmällä ajanjaksolla.

Arja Kastinen ja Tapio Lappalainen
Länsi-Suomen ryhmä

TYÖTAVAN NIMI

Teoriasta kappaleeksi

PEDAGOGINEN TAVOITE

Tässä harjoitteessa opitaan teoriaa, kehitetään soittotekniikkaa ja opetellaan digitaalista äänenmuokkausta.

TYÖTAVAN KONKREETTINEN TUOTOS

Valmis sävellys

HAVAINTOJA TYÖTAVASTA

Kokonaisvaltainen improvisointi / sävellysharjoitus, jossa soittaminen, improvisointi, musiikin teoria ja musiikkiteknologia yhdistyy yhdeksi projektiksi.

TYÖTAVAN KUVAUS

Otetaan aiheeksi jokin käsiteltävänä oleva teoria-asia (esim. uusi asteikko, intervalli, rytmi) tai vaikkapa uusi soittotekniikka. Oppilas improvisoi annetun aiheen pohjalta vapaasti omalla soittimellaan ja improvisaatiot äänitetään. Äänitteet siirretään äänenmuokkausohjelmaan (esim. ilmainen Audacity) ja oppilas tekee oman sävellyksen muokkaamalla improvisoimiaan äänitiedostoja. Lisäksi oppilas kuuntelee äänenmuokausvaiheessa soittonsa yksityiskohtia sekä miettii ja kokeilee musiikin elementtien muutosten merkitystä sävellyksen lopputulokseen.

*Erno Aalto-Urantowka ja
Ilari Hongisto
Etelä-Suomen ryhmä*

TYÖTAVAN NIMI

Kännykkäkuoro

HAVAINTOJA TYÖTAVASTA

Virtuaalikuorojen inspiroima (esim.
[Youtube](#)), kännykkäkuoro

TYÖTAVAN KUVAUS

Sovitaan ryhmän kanssa soiva sävellaji. Kukin ryhmäläinen tallentaa puhelimelleen sovituissa sävellajissa vapaa-pulsatiivista improvisaatiota omalla soittimellaan vaikkapa 2-3 minuutin pätkän. Tämän jälkeen kokoonnutaan takaisin yhteen, ja soitetaan puhelimilta tallenteet niin, että kukin saa käynnistää puhelimensa, milloin parhaaksi katsoo. Tehdään eri käynnistyksillä vaikkapa kolme eri versiota.

*Erno Aalto-Urantowka ja
Ilari Hongisto
Etelä-Suomen ryhmä*

TYÖTAVAN NIMI

Flat.io, Flat-song

MUUTA

Flat.io on kollaboratiivinen notaatio-ohjelma, jossa samaa biisiä voi omilta koneiltaan työstää samanaikaisesti useita tekijöitä.

TYÖTAVAN KUVAUS

Oppilasryhmä luo yhteisen nuotin ja kutsuvat ohjelmassa toisensa muokkaajiksi. Kullekin on oma stemma. Tahtilaji ja muut sellaiset asiat sovitaan yhteisesti, ja rungoksi voi ottaa esim. yhteisen melodian. Tämän jälkeen kukin avaa nuotin omalta laitteeltaan, ja sovitaan yhdessä tähän vaiheeseen käytettävä aika, esim. 15 minuuttia. Jokainen säveltää oman stemmansa ja yrittää samalla reagoida siihen, millaista stemmaa muut tekevät. Kun aika on täynnä, kuunnellaan tulos yhdessä. Tämän jälkeen voidaan tehdä muuntelukierros, jossa esim. ei-toivotut sävelyhdistelmät korvataan paremmilla.

*Erno Aalto-Urantowka ja
Ilari Hongisto
Etelä-Suomen ryhmä*

TYÖTAVAN NIMI

Elementit tutuiksi

PEDAGOGINEN TAVOITE

Musiikillisten elementtien hahmottaminen improvisoiden

KÄYTTÖVINKKEJÄ

Perustason oppilaille voi valita esim. yhdestä kahteen elementtiä, millä improvisoi, kokeneemmille voi antaa vapaammat kädet improvisoida kaikkia elementtejä tai vaihtaa vapaasti elementtien välillä.

HAVAINTOJA TYÖTAVASTA

Musiikillisten elementtien improvisointi, hahmottaminen ja niihin reagointi voi olla perustasolla mielekkäämpää ja helpommin lähestyttävissä, jos elementtejä varioidaan aluksi karkeastikin (esim. vain kaksi dynamiikkaa). Hienojakoisuutta voi vähitellen lisätä oppilaan tai oppilasryhmän tarpeiden ja tason mukaisesti.

TYÖTAVAN KUVAUS

Jos melodioiden improvisointi tuntuu oppilaasta (tai opettajasta!) työläältä, yksi vaihtoehto on vapauttaa improvisoitavan musiikillisen elementin säännöstöä siten, että pyritäänkin varioimaan elementin makrotasoa mikrotason sijaan. Ajatellaan siis mieluummin millä rekisterillä improvisoi, kuin että millä äänillä improvisoi. Tämä tietysti vaatii avointa mieltä ja kokeiluhalua, mutta se saattaa tuoda uudenlaista perspektiiviä improvisoinnin mikrotason harjoitteluun.

1. valitaan 1–3 musiikillista elementtiä tutkittavaksi (esim. dynamiikka, rytmi, sävelkorkeus)
2. määritellään valittujen elementtien sävyjanat esim. hiljaa-voimakkaasti, harva-tiheä, matala-korkea jne.
3. improvisoidaan pienryhmissä (duokin käy)

Kanssasoitajien tulisi pystyä kuulemaan ne elementit, jotka oppilas on valinnut (eli soittotehtävä on kuuntelutehtävä myös).

*Erno Aalto-Urantowka ja
Ilari Hongisto
Etelä-Suomen ryhmä*

TYÖTAVAN NIMI

Improvisoinnut: ryhmässä soitettut vapaatonaaliset soinnut

PEDAGOGINEN TAVOITE

Tavoitteena on kehittää oppilaan kuulonvaraista sointurakenteiden interval-lisuhteiden hahmottamista.

TYÖTAVAN KUVAUS

Jos oppilaan tai oppilasryhmän kanssa on jo käyty läpi tonaaliset soinnut ja vähän muutakin, voi oppilaita kannustaa tekemään omia sointuja vaikkapa improvisoiden. Lisäksi voidaan varioida tuotettujen äänten rekisteriä, jolloin soinnun asettelun merkitys tulee käytännössä tutuksi ilman sen kummempia teoretisointeja. Harjoitus voidaan toteuttaa myös orkesterilla, jolloin on mielekkäämpää jakaa

osallistujat sektioihin äänialan mukaan (matala–keski–korkea) ja antaa yhdelle sektiolle kerrallaan improvisointivastuu muiden soittaessa yhteisesti ennalta sovittuja ääniä.

- lähtökohtana voi olla esim. cantus firmus -tyyppinen melodia
- työskennellään pienimmillään duona: cantus firmus -melodia soi äänitteeltä ja samalla oppilaat (tai oppilas ja opettaja) improvisoivat (mieluiten omilla soittimillaan) kaksi lisä-ääntä per melodiaääni, triona toteutettuna yksi soittaa cantus firmusta, muut improvisoi (muistetaan vaihtaa rooleja!)
- toistetaan muutama kierros ja huomioidaan mielenkiintoisimmat sointusävyt
- halutessaan voi kirjoituttaa improvisoidut sointurakenteet muistiin (→ sävellys)
- harjoituksen voi tehdä myös ilman cantus firmusta, eli koko sointusatsi improvisoidaan

4

Ilari Hongisto & Jere Laukkanen

SÄPE-LAASTARI

Suomi tunnetaan maailmalla paitsi moottoriurheilijoistaan myös säveltäjistään ja kapellimestareistaan. Suomi on myös tunnettu ja arvostettu kattavasta musiikkiopistoverkostostaan ja muusta korkeatasoisesta musiikin opetuksestaan. Säveltämistä ja musiikin johtamista on kuitenkin harvemmin opetettu musiikkiopistoissa tai kouluissa. Vallalla on ollut ilmasto, jossa on osattava soittaa ja hahmottaa musiikkia ennen kuin sitä voi tehdä ja tuottaa. Ihan fiksua ja ymmärrettävää. Vaan kuinka nykypäiväistä tällainen on tänään? Voisimmeko muuttuvasa maailmassa ottaa harppauksia toiseen suuntaan: rohkeita kokeiluja, siirtymä analyttisestä eksperimentiaaliseen, tarjota kokemuksia, yllätyksiä, elämyksiä, oman äänen etsintää ja itseilmaisua? Myös teknologian avustamana?

Sävellyksen pedagogiikkaa -koulutuskokonaisuus on tarjonnut edellä mainittuihin kysymyksiin ratkaisuja jo muutaman vuoden ajan. Pähkinänkuoressa kyse on siis täydennyskoulutuksesta, jossa musiikin opetuksen ammattilaiset ympäri Suomen kokoontuvat jakamaan osaamistaan ja kokemuksiaan ohjaajien avittamina, oppivat uusia käytäntöjä ja ammentavat ideoita kansallisista seminaareista. Poltopisteessä ovat säveltäminen, sen opettaminen, improvisointi ja uuden etsintä musiikin opettamisessa – sekä musiikkioppilaitoksissa että kouluissa. Lähiopetus ja yhdessä tekeminen ovat lyöneet kättä luentomuotoisten oppimistilanteiden kanssa. Varsinaisille ohjaajille hanke antoi alusta pitäen löysät suitset, mikä on osoittautunut oivaksi ideaksi: eri ohjaajien ohjaamat alueelliset ryhmät ovat muotoutuneet oman näköisikseen, ja ryhmien oppimistulokset on jaettu kaikkien mukana olevien kesken esimerkiksi sävellyttämisen reseptikirjan muodossa. Ylhäältä johdettuna näitä tuloksia ei kenties olisi saavutettu.

Säpe-koulutukset ovat olleet myös hankkeen vastuuorganisaatiolle Metropolia Ammattikorkeakoululle hieno oppimisen paikka. Metropolian Musiikin yksikkö on jo vuosia panostanut vahvasti musiikin luovien taitojen ja pedagogiikan opetukseen. Soiton ja laulun opetuksen, varhaisiän musiikkikasvatuksen ja taiteen soveltavan käytön sekä Suomen ainoan musiikin tekemisen ja tuottamisen AMK-koulutuksemme ovat saaneet lisää ymmärrystä musiikkioppilaitoskentän haasteista sekä paljon konkreettisia työkaluja tulevien musiikkipedagogien ja musiikintekijöiden kouluttamiseen. Säpestä on tätä kirjoitettaessa jo kolmas koulutus käynnistynyt ja ensimmäisen toteutuksen lailla se on suunnattu sekä peruskoulujen luokanopettajille, yläkoulujen ja lukioden musiikin aineenopettajille että musiikkioppilaitosten instrumentti- ja musiikin perusteiden pedagogeille. Säpe-koulutukset jatkuvat siis vähintään vuoden 2019 loppuun ja varmasti siitakin eteenpäin, jos ja kun hankkeen rahoittaja Opetushallitus tämän katsoo tarpeelliseksi. Toivottavasti katsoo, koska vasta pieni osa maamme musiikinopettajista ja -pedagogeista on osallistunut Säpeen!

Säpehän ei suinkaan syntynyt tyhjästä. Säpen idea sai alkunsa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman ja Teoston toteuttaman BiisiPumppu-hankkeen pohjalta. Siinä suomalaiset tunnustetut musiikintekijät jalkautuivat peruskoulujen musiikkitunneille innostamaan lapsia ja nuoria säveltämiseen ja laulunkirjoittamiseen. Tämän hienon hankkeen ongelmana oli kuitenkin tietynlainen ”valuvika”: mitä mahtoi luokkahuoneissa tapahtua sen jälkeen, kun vieraileva tähti oli poistunut paikalta? Liian usein palattiin entiseen rutiiniin, koska hankkeeseen ei ollut sisäänrakennettuna toiminnan jatkuvuuden ideaa. Säpe-koulutuksilla pyrittiinkin taklaamaan tämä haaste: ei riitä, että tunnustetut tekijät vierailevat koululuokissa tai että korkeakoulut valmistavat uusin taidoin varustettuja musiikkipedagogiikan tulevia ammattilaisia opetuskentälle – meidän tuli huolehtia kouluissa ja musiikkioppilaitoksissa juuri tällä hetkellä työskentelevien opettajien koulutuksesta

uusien luovan musiikin pedagogisten työkalujen pariin. Peruskoulujen ja musiikkioppilaitosten opetussuunnitelmauudistusten, joissa luovat taidot korostuvat suuremmalla painoarvolla kuin aikaisemmin, innostamana tai niitä tukemaan on maahamme syntynyt myös muita hienoja hankkeita ja aloitteita. Näistä mainittakoon esimerkiksi Taideyliopiston koordinoima Kuule, minä sävellän! -hanke sekä syksyllä 2018 päivänvalon nähnyt Suomen Säveltäjät ry:n ylläpitämä Opus1-ai-neistopankki sävellyksen alkuopetukseen.

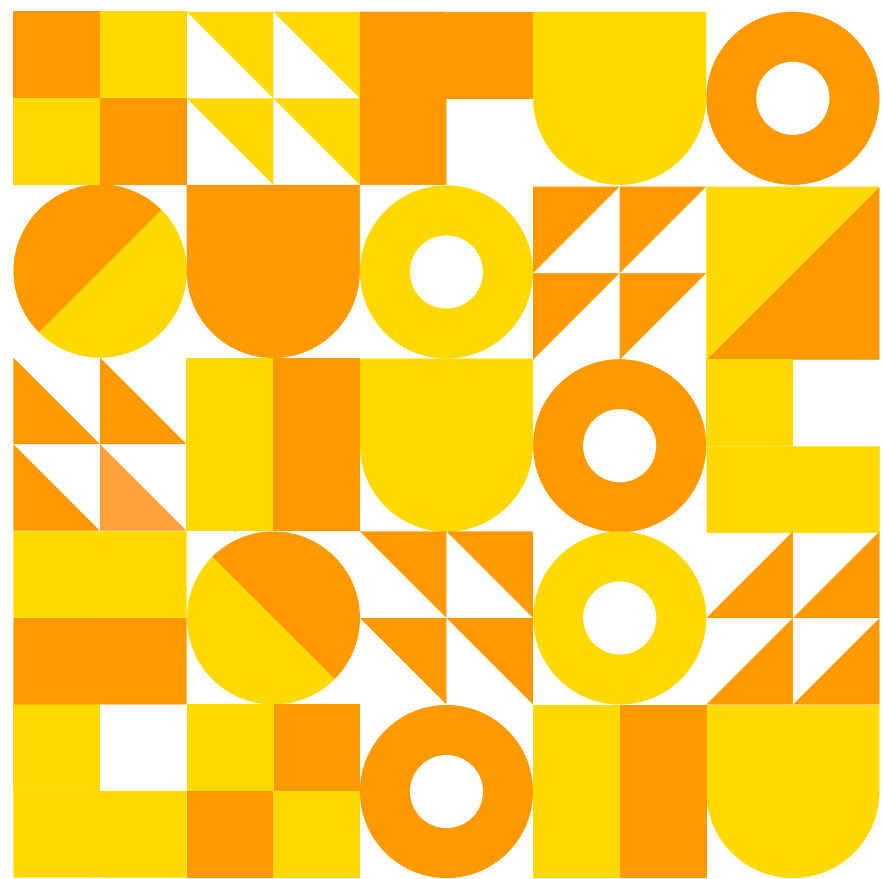
”Säpeily” on ollut, ja on, liikkeellä kreivin aikaan: lasten harrastekentillä käy kiivas taisto sieluista. Uudet harrastemuodot, digilaitteet, perheiden yleinen kiireisyys ja nykyajan taipumus nopeiden saavutusten tavoitteluun ovat nakertaneet musiikin harrastajamääriä kovalla kädellä yli generarajojen. Poikkeusoppilaitoksia toki löytyy, mutta yleisesti taiteen perusopetuksen musiikin hakijamäärät ovat olleet viimeisen vuosikymmenen aikana ikävästi laskusuunnassa. Kelkka on käännettävä! Siihen taitavat opettajamme ovat saaneet oivia apuvälineitä muun muassa Säpe-hankkeen kautta. Tärkeintä on herättää lasten ja nuorten motivaatio luovaan musiikin tekemiseen ja sitä kautta sytyttää elinikäinen kipinä musiikista nauttimiseen, sen soittamiseen, miksei säveltämiseenkin. Emmekä varmastikaan panisi pahaksemme, mikäli joku lapsi tai nuori innostuu oman musiikin tekemisestä niin paljon, että hakeutuu jatkokoulutukseen ja osallistuu uutta musiikkia kirjoittavana taiteilijana Suomen luovan talouden kasvun ja viennin edistämiseenkin. Pakko-pullan syöttäminen ei enää nykylapselle onnistu, vaan nyt on tarjottava parempia eväitä ja johdateltava uusi sukupolvi kokkaamaan itse, esimerkiksi Säpe-reseptien lehdiltä. Motivaatiosilppurit joutavat purkuun, ja tilalle on rakennettava uutta ajattelutapaa vaikkapa musiikin teorian ja säveltapailun opettamiseen tai oppilaiden arviointiin: oman musiikin tekemistä – syiden, seurausten ja yhteyksien ymmärrystä – oivalluksia ja ikimuistoisia kokemuksia. Kyllä musiikin oppiminen saa olla kivaa, tuleekin olla!

Maamme musiikkikoulutuskenttä on melkoisessa murroksessa ja uuden ajan ovella. Monet opetussuunnitelmat ovat raamittaneet tulevaa jo vuosien ajan, mutta suuri kysymys onkin, ehdimmekö mukaan. Vaikka Säpen kaltaisten hankkeiden, miksei opetussuunnitelmienkin, lopputuloksena syntyy uusia suuntia ja valtavasti konkreettista uutta pedagogiikkaa oppilaitoksiin, juurtuvatko uudet

ajatukset arkipäivän opetustyöhön liian hitaasti? Osaammeko levittää ne ajoissa? Monet pitkän linjan pedagogit eivät anna tuumaakaan periksi vanhoista tottumuksista, vaikka luokan ovi käy vain toiseen suuntaan. Murheellinen, joskaan ei yllättävä havainto on, että Säpe-koulutuksiin hakeutuivat usein ne, joiden ei välttämättä oman osaamisensa puitteissa sitä tarvitsisi tehdä. Eniten päivitystä kaipaavat jäivät kotiin. Erityinen havainto on ollut myös soveltamisen taidon haurastuminen. Miten sävellyttämiskokeilut ovat sovellettavissa kunkin omaan opetukseen, instrumenttiin tai luokkahuoneeseen? Ei tämä nyt niin vaikeaa voi olla.

Hyvät ihmiset, me olemme taitavia, lahjakkaita ja äärimmäisen koulutettuja huippuosaajia! Meillä on upea ammatti musiikin alan opettajina. Antakaamme mennä, ja levittäkäämme musiikin ja sen tekemisen hyvää tekeviä vaikutuksia. Tässä ammatissa kukaan ei menehdy leikkauspöydälle riskinoton takia, vaan rohkeiden kokeilujen kautta meillä on mahdollista löytää omaankin tekemiseemme jotain suurta ja uutta. Välillä on myös hyvä tehdä itsestään pelle, vähän nauraakin. Ollaan siis rohkeita, opitaan uutta, opetellaan soveltamaan ja laastaroidaan kasaan, ei niinkään vanha, vaan uusi musiikin opettamisen todellisuus. Avainsanana on motivaatio, sekä oppijoille että kanssakulkijoille, saman veneen soutajille!

5

SÄPE MEDIASSA

OPETTAJA-LEHTI

Sävellusresepteistä intoa ja oppia säveltämisen opettamiseen

Säveltämisen pedagogiikka -koulutus opettaa ohjaamaan säveltämistä – ja ajattelemaan, **Jere Laukkanen** kertoo.

Koulutuksessa olevilta opettajilta on tullut esimerkiksi sellaista palautetta, etteivät oppilaat ole millään halunneet lopettaa tuntia, kun he ovat tehneet tabletille sävellyksiä, Jere Laukkanen kertoo.

Miten pienet musiikinoppijat voisivat leikkiä lempiruokansa kokkaamista rytmeinä? Entä miten nuorille opettaisi kuva- tai runosäveltämistä?

Muun muassa näihin saa erilaisia vastauksia *Reseptejä säveltämisen ohjaamiseen* -oppaasta. Se on kokonainen kirja sävellysreseptejä.

Kirjan taikoi Säveltämisen pedagogiikka -koulutuksen eli Säpen ensimmäinen koulutusryhmä, joka kokoontui vuosina 2016–2017.

Nyt jo yhteensä toistasataa peruskoulujen, lukioden ja musiikkiopistojen opettajaa on saanut Säpessä koulutusta sävellyksen opettamiseen.

– Paitsi että säveltäminen on perusopetuksen opetussuunnitelman mukaista, minkä tahansa luovan taidon opetteleminen auttaa ajattelua. Varsinkin musiikilla on tutkitusti monia myönteisiä vaikutuksia oppimiseen.

Näin täydennyskoulutusta perustelee sitä koordinoivan Metropolia-ammattikorkeakoulun sävellyksen lehtori **Jere Laukkanen**.

Syksyllä alkaa kolmas Säpe-ryhmä. Hakea voi syyskuun alkuun asti.

Koulutuksessa on ryhmän yhteisiä ja eri oppilaitosmuotojen, kuten peruskoulun ja taiteen perusopetuksen, opettajien omia kokoontumisia keskusteluineen, luentoineen ja työpajoineen.

– Autamme opettajia esimerkkien valossa oivaltamaan, miten he voisivat opettaa säveltämistä, Jere kuvailee.

Yksi pian lopettavan kakkosryhmän päätösseminaarin luennoitsijoista on Stockholms musikpedagogiska institutin rehtori **Ian Plaude**, joka on tutkinut säveltämisen pedagogiikkaa.

Opettajien verkostoituminen on yksi koulutuksen tavoitteista, ja yhdessä luotuja pedagogisia menetelmiä jaetaan kollegoille. Näin syntyi myös säveltämisen reseptikirja.

Säpestä sävyjä musiikkitunneille

- Säveltämisen pedagogiikkaa -koulutukseen eli Säpeen voivat hakea musiikkioppilaitosten opettajat, luokanopettajat sekä musiikinopettajat peruskoulussa, lukiossa ja vapaassa sivistystyössä.
- Metropolia-ammattikorkeakoulu järjestää koulutusta yhteistyössä Taideyliopiston SibeliusAkatemian ja Helsingin yliopiston kanssa.
- Opetushallituksen rahoittama hanke on opettajille maksuton.
- Haku päättyy 5. syyskuuta 2018.
- Lisätietoa ja sävellyksen ohjaamisen reseptikirja: metropolia.fi/koulutukset/opetustoimi

Säpettäjät luovat uusia musiikin oppimisen tapoja

Tekijä **Jere Laukkanen** - 2018-04-28

"Säpettäjät" pohtimassa, miten musiikin kirjoittamista tiimeissä voitaisiin toteuttaa omassa oppilaitoksessa. © Aleksi Pakkala

Pelottaako uusi taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma? Miten osata opettaa musiikin luovia taitoja, jos ei itsekään ole säveltänyt tai improvisoinut? SÄPE – Säveltämisen pedagogiikka -koulutus pyrkii hälventämään näitä pelkoja ja tuomaan musiikinopettajille uusia työkaluja musiikin luovien taitojen opettamiseen.

”Uudessa opetussuunnitelmassa säveltäminen ja improvisointi on nostettu isoiksi asioiksi. SÄPE-koulutuksessa on opittu toki konkreettisiakin vinkkejä ja käytännön toimintamalleja, mutta isoin oivallus, mitä itselle on tullut, on sanan ’sävellys’ arkipäiväistyminen – että se ei enää ole sanana niin raskaasti latautunut. Että jokainen voi säveltää, ja että improvisoinnin ja säveltämisen välinen raja onkin aika häilyvä. Ruvetaan vain tekemään oppilaiden kanssa musiikkia, ja yhtäkkiä – hupsista, tästähän tuli sävellys ja nythän tämän voisi esittää! Itse olen ihan innoissani tästä juuri siksi. Säveltämisestä on tullut jokamiehenoikeus, vähentämättä yhtään säveltämisen arvoa ja merkitystä.” Näin kiteytti oppimaansa SÄPE-koulutuksen osallistuja **Saima Hyökki** Musiikkiopisto Avoniasta Espoosta.

Opetushallituksen rahoittama ja Metropolia-ammattikorkeakoulun toteuttama valtakunnallinen SÄPE-koulutus syntyi tarpeesta vastata taiteen perusopetuksen ja peruskoulujen opetussuunnitelmauudistukseen. Uusissa OPS-perusteissa musiikin luova tekeminen – säveltäminen, sanoittaminen ja improvisointi – on tuotu entistä selvemmin näkyviin yhtenä tärkeänä musiikin oppimisen alueena. Jotta uudistus toteutuisi käytännön tasolla riittävän nopeasti ja kattavasti, ei riitä, että musiikinopettajia oppilaitoksiin valmistavat korkeakoulut uudistavat omaa opetustaan, vaan myös oppilaitosten nykyiselle opettajakunnalle on tarjottava mahdollisuuksia oppia kehittämään ja soveltamaan luovan musiikintekemisen pedagogiikkaa omassa työssään.

Tällä hetkellä SÄPE:stä on jo käynnissä toinen kierros. Ensimmäiseen koulutukseen vv. 2016–17 osallistui musiikkioppilaitosten opettajien lisäksi peruskoulujen luokanopettajia ja musiikin aineenopettajia. Parasta aikaa käynnissä oleva toinen vaihe on suunnattu musiikkikoulujen ja -opistojen opetushenkilöstölle. Koska säveltämisen pedagogiikassa ollaan monella tapaa uuden äärellä, pyritään kaikkien osallistujien asiantuntemus saamaan yhteisesti jaetuksi ja tuottamaan uusia innovaatioita ja toimintamalleja. Osallistujat on jaettu neljään alueelliseen ryhmään, jotka ohjaajiensa tukemina tutkivat musiikin luovan tekemisen pedagogiikkaa ja jakavat kehittämiään hyviä käytäntöjä valtakunnallisesti hyödynnettäviksi. Ensimmäisen SÄPE-koulutuksen tuotoksena syntyikin Reseptejä säveltämisen ohjaukseen -julkaisu (linkki jutun lopussa), jonka avulla kaikki säveltämisen ja improvisoinnin opetuksesta kiinnostuneet voivat kokkailla uutta musiikkia oppilaittensa kanssa omissa oppilaitoksissaan.

SÄPE-koulutuksen valtakunnallisen seminaarin ohjaajia ja osallistujia. Jere Laukkanen (vas.), Saima Hyökki, Markus Haimelin, Arja Kastinen, Erno Aalto-Urantowka, Sirke Ruikkala ja Teresa Sinisalo © Aleksi Pakkala

SÄPE 2:n toisessa valtakunnallisessa seminaarissa maaliskuussa ihmeteltiin yhdessä, miten kukin osallistuja eli "säpettjä" (sana tulee SÄPE-koulutusten blogin nimestä) voisi tukea omien oppilaittensa luovaa toimijuutta ja osallisuutta sosiokulttuurisen oppimisen hengessä. Ryhmässä oppiminenhan on mitä mainioin tapa madaltaa luovan musisoinnin kynnyistä ja saada vertaistukea omalle, alussa ehkä vielä hapuilevallekin tekemiselle, mutta sijansa säveltämisellä tulee olla myös instrumentin yksilöopetuksessa. **Markus Haimelin**, Etelä-Suomen ryhmä: "Sävellys välineenä on aika kätevä. Samalla kun sävelletään, voidaan kuitenkin harjoitella omalle soittimelle tärkeitä asioita. Samalla voi tuoda oppilaan tekemiseen vähän pitemmällekin tähtääviä asioita ilman että sitä oppilas ehkä huomaakaan. Voi opiskella vaikka musiikin teoriaa, mutta kuitenkin kaikki tekeminen on samalla elävää musiikkia, oppilaan oman sävellyksen kautta. Oppilaat innostuvat oman musiikin avulla tekemisestä."

SÄPE-koulutukset osaltaan auttavat maailman parasta musiikkioppilaitosverkostoamme tulemaan vielä paremmaksi tukemalla opettajien ammatillista kehittymistä ja edesauttamalla konkreettisen opetussuunnitelmaperusteisen muutoksen toteutumista musiikin opetustyössä.

Jere Laukkanen

Julkaistu 21.5.2018 18:15

Kuka vain osaa säveltää, myös ekaluokkalaiset — Näin väittävät Aapo Heinonen ja Adam Vilagi, jotka opettavat Savonlinnassa sitä, kuinka lapsille voi opettaa säveltämistä

Savonlinnassa opeteltiin, kuinka lapsia ja nuoria voi opettaa säveltämään — Oman musiikin tekeminen tulee osaksi kaikkien musiikkiopistojen opintoja

Timo Seppäläinen

Itä-Suomen musiikkiopistojen opettajat ovat pitkin kevättä käyneet Savonlinnassa opiskelemassa, kuinka lapsille ja nuorille opetetaan säveltämistä ja improvisointia. Tiina Peltonen, Jyri Kangastalo ja Aki Hietala tekevät yhdessä opiskelubiisiään Savonlinnan opiston bändiluokassa, kurssin vetäjät Adam Vilagi ja Aapo Heinonen seuraavat taustalla.

Kuka vain voi säveltää ja tehdä omaa musiikkia. Voi aloittaa vaikka paperinpalalla.

Näin sanoo säveltäjä **Adam Vilagi**. Hän ja Savonlinnan musiikkiopiston pop/jazz-pianon opettaja **Aapo Heinonen** ovat pitäneet Savonlinnassa jo kolme opetusjaksoa Itä-Suomen musiikkiopistojen opettajille. Käynnissä on Säpe- eli Säveltämisen pedagogiikkaa musiikkioppilaitoksille -koulutus.

— Musiikkiopistoissa ei ole perinteisesti ole juurikaan opiskeltu sävelmistä, vaan opetellaan toistamaan jo valmista musiikkia, kertoo Aapo Heinonen.

— Uusissa opetussuunnitelmissa tulevat sävellys ja improvisaatio mukaan kaikille, myös klassiselle puolelle. Se ei tarkoita, että jokainen alkaisi saman tien väsäämään sinfonioita, vaan kyse on oman ilmaisun laajentamisesta. Alennetaan kynnystä oman musiikin luomiseen ja itseilmaisuun.

Koulutuksen takana ovat Metropolia ammattikorkeakoulu ja Sibelius-Akatemia. Savonlinnan koulutus on tarkoitettu koko Itä-Suomen opistoille, joten opiskelijoina on opettajia Joensuusta ja muualta Pohjois-Karjalasta, Kuopiosta, Lappeenrannasta, Iisalmelta ja tietysti Savonlinnasta.

Ryhmä kokoontuu Savonlinnassa neljä kertaa. Viimeinen tapaaminen on syksyllä. Hankkeeseen kuuluu myös kolme seminaaria Helsingissä kaikille alueellisille ryhmille.

— Nämä opettajat vievät sävellys- ja improvisointiopetustietoa omille kollegoilleen, ja näin tämä leviää oppilaille.

— Oman musiikin tekemisen alkuun pääsee vaikka pienellä rytmillä, muistuttaa Aapo Heinonen.

Adam Vilagin kertoo esimerkin. Tämä on paperisävellysharjoitus:

— Tutkintaan ensin, millaisia ääniä paperilla saa aikaan. Sitten luodaan ryhmässä paperiäänirytmijä, josta edetään pieneen kappaleeseen. Seuraavaksi piirretään se, mikä paperikappaleesta tulee mieleen, ja viimeiseksi tehdään tästä kuvasta kertova kappale. Se voi olla mitä vain.

— Säveltäminen ei ole vain melodian, rytmin ja sointujen luomista, vaan se on laajempi käsite.

Vilagin mukaan voi tämän tapaisen sävelmisen sisällyttää musiikin perusteiden opetukseen tai muuhun ryhmäopetukseen. Tärkeintä on oman tekeminen.

Aapo Heinonen on jo kokenut pop/jazz-sävellyksen opettaja. Hänen työnäytteitään soi viime viikolla Melartin-salissa, jossa opiston bändit ja solistit esittivät Heinosen opastuksella syntyneitä opiskelijoiden kappaleita.

Rytmimusiikin puolella voi sävellys lähteä liikkeelle vaikka näin:

— Ensimmäin haetaan tai tehdään teksti, siihen valitaan perusrytmi. Niiden perusteella tehdään kappaleen perusrakenne, ja siitä siirrytään sointikiertoon. Melodia syntyy viimeisenä, kun muu on valmiina. Sovitus viimeistelee kappaleen.

— Oma tekeminen vapauttaa myös soittamista ja tekee musisoinnin kiinnostavaksi. Tavoite on, että oman tekeminen kuuluu kaikkien ja kaiken tasoisten soittajien musisointiin. Se tuo vapautta ja iloa musiikkiin. Ehkä se kuuluu tulevaisuudessa itsestään selvästi opiston arkeen, toivoo Heinonen.

Lintu kuoli, lasikatto

Säpe-kurssilaiset harjoittelivat kappaleen tekemistä kolmen ryhmässä. Ensin lähdettiin ulos tekemään havaintoja tekstien pohjaksi.

Yksi ryhmä otti laulunsa pohjaksi kaksi havaintoa: Lintu on kuollut. Lasikatto.

— Näistä kahdesta suorasta havainnosta lähti liikkeelle aika huikea teksti. Kuollut lintu lasikatossa symboloi sitä, että elämässä ei pääse eteenpäin, kertoo Aapo Heinonen.

Toinen esimerkki oli vielä arkisempi: musiikkiopiston ruokalassa ei käynyt pankkikortti, ja kahvinhimoinen kurssilainen jäi ilman kahvia.

— Tästä arkikokemuksesta syntyi humoristinen teksti, kepeä laulu, jonka tekijät saivat rakennetta myöten valmiiksi.

— Kurssilaiset saivat nyt eväitä siihen, kuinka opistoissa voi toimia lasten ja nuorten kanssa, miten voi lähteä liikkeelle ja miten voi tehdä kappaleita yhdessä.

Yhdessä säveltäminen on suosittua popmusiikkiteollisuudessa. Se on Heinosen mukaan yksi tapa tehdä omia kappaleita.

— On monia tapoja saada oma uskallus ja tekeminen käyntiin. Ei tässä ole kyse jumalaisesta inspiraatiosta tai jostain hyvin erityislahjakkaiden tekemisestä vaan aika tavallisista jutuista.

— Koulussa lapset alkavat kirjoittaa aineita, tuottaa omaa tekstiä jo alaluokilla. Soittopuolella oman tuottaminen lykkäytyy aikuisikään tai sitä ei tule koskaan. Olisi hyvä, että musiikkikoulutuksessa oman musiikin tekeminen alkaisi yhtä nuorena kuin kirjoittamisessa, miettii Heinonen.

RIITTA-LEENA LEMPINEN-VESA

Säveltäjä, musiikkia voi tehdä yhdessä!

Jere Laukkasen mukaan co-writing opettaa paljon muutakin kuin musiikin tekoa.

Seinäjoki

Pasi Lapinkangas

Säveltäjät elävät yksin norsunluutornissaan, jossa he työstävät ja välittävät taivaalta tulevia säveliä kuunneltavaksi alhaalla taivaltaalle kansalle.

Jere Laukkasen mielestä säveltäjäyys nähdään edelleen kärjistetyin taiteilijakuvan kautta.

-Totuus on se, että musiikin kirjoittaminen on raakaa työtä, mikä vaatii ennen kaikkea istumalihaksia.

Säveltämistä ja sovittamista ammattikorkeakoulu Metropoliasissa opettavan Laukkasen mielestä jokaisen musiikin tekijän olisi hyvä kokeilla kappaleiden säveltämistä ryhmässä, eli niin sanottua co-writing -menetelmää.

Co-writing on erityisesti populaarimusiikin saralla pitkään käytetty menetelmä, jossa kappaleita valmistetaan yhdessä musiikkialan ammattilaisten, kuten säveltäjän, tuottajan ja sanoittajan, kesken.

-Yksittäinen tekijä pääsee kohtaamaan erilaisia osajia, joilla on omat vahvuutensa. On kasvattavaa oppia toisilta. Musiikki on kuitenkin mielipideala, jossa ei ole universaaleja totuuksia.

Menetelmällä luodaan kuitenkin harvemmin aikaa kestävä taidetta.

Jere Laukkasen mukaan co-writing -menetelmä tuo paljon hyötyjä opetukseen. Siinä vaiheessa kappale on sivutuote. Tärkeimpään rooliin nousevat yhdessä oppiminen ja rakentava palaute. KUVA: JOHANNA TIRRONEN

- Toimeksiannot eivät yleensä kannusta luovuuteen tai rajojen rikkomiseen.

Co-writing on musiikkialan ”teollinen normi”, jolla kappaleita tuotetaan mahdollisimman nopeasti ja täsmäohjatusti.

- Levymyynnin romahdettua musiikkiteollisuus pyrkii maksimoimaan tuotonsa ja minimoimaan kulunsa.

Säveltämisen mustavalkoista mielikuvaa halutaan laajentaa myös peruskoulujen ja taiteen peruskoulutuksen puolella.

Metropolia on aloittanut opetushallituksen tukemana täydennyskoulutuksen, jolla vastataan uuden opetussuunnitelmaan vaatimuksiin aiempaa luovemmasta musiikin tekemisestä.

Laukkanen halusi tuoda co-writingin työpajamuotoisesti osaksi opetusta, koska hän näkee menetelmässä paljon pedagogisia hyötyjä.

Laukkasen mielestä biisien tekeminen yhdessä hyödyntää ryhmädynamiikkaa ja opettaa sosiaalisia taitoja ja yhteistyötä.

- Oma osaamista oppii vertaamaan toisten osaamiseen sellaisessa ympäristössä, missä tähdätään kilpailun sijaan yhteistyöhön.

Lauantaina 19. toukokuuta Seinäjoella järjestetään yksi Metropolian co-writing demotyöpajoista.

Musiikkialalla yhtä kappaletta keräännytään kirjoittamaan koko päivän ajaksi. Työpajassa siihen on aikaa korkeintaan kaksi tuntia,

missä ajassa biisiä ei välttämättä saada edes valmiiksi.

- Tärkeintä on tarjota kokemus yhdessä työskentelystä, Laukkanen sanoo.

Työpajan lopuksi ryhmät esittelevät lopputuloksensa muille. Palautesessio on Laukkasen mukaan tärkeä osa oppimisprosessia.

- Käytämme koko osallistujaryhmän joukkoälyä siihen, miten kappaletta voisi viedä eteenpäin. Annamme rakentavaa palautetta positiivisessa ja rohkaisevassa hengessä.

FAKTA

Luovuutta opetukseen

- Ammattikorkeakoulu Metropolia aloittaa syksyllä SÄPE - Säveltämisen pedagogiikan koulutuksen, jonka kohteena ovat musiikkioppilaitosten opettajat, luokanopettajat sekä musiikinopettajat peruskoulussa.
- Taustalla ovat muutokset taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmassa. Asiantuntijakumppaneina toimivat Taideyliopiston Sibelius-Akatemia sekä Helsingin yliopisto.
- Koulutus sisältää seminaareja,

koulumuotoisia työpajapäiviä, osallistujien omaan opetukseen liittyvää työskentelyä sekä henkilökohtaista etäparrausta.

● Koulutuksessa saa käytännön työkaluja säveltämisen ohjaamiseen instrumenttitunneille ja erilaisiin ryhmäopetustilanteisiin.

● Lauantaina 19.5 Etelä-Pohjanmaan musiikkiopistossa Seinäjoella järjestetään koulutukseen liittyvä co-writing -työpaja.

Lukijalta: Musiikkioppilaitoksissa myllertää

LUKIJAILTA Turun Sanomat 31.5.2018 3:00 0

Selänne-lehti 13.6.2018

Musiikkioppilaitoksissa myllertää

Maanantaina 4.6.2018 | KALAJOKILAAKSO

Sanan valta

Kalajokilaakson toimitus/sanan valta PL 7, 84101 Ylivieska, Sähköposti: sananvalta@kalajokilaakso.fi

Sanan valta on lukijoiden oma palsta. Kirjoituksen pituus saa olla enintään 4000 merkkiä tai pari iluskaa 2-välillä kirjoitettuna. Toimitus pidättää oikeuden käsitellä kirjoituksia.
Mielipiteet julkaistaan mieluummin omalla nimellä. Nimimerkillä julkaistavissakin kirjoituksissa mukaan tulee liittää kirjoittajan nimi ja yhteystiedot.

www.kalajokilaakso.fi

Musiikkioppilaitoksissa myllertää

Musiikkioppilaitoksissa myllertää – uusi ops jakaa mielipiteitä

Kuluva kevätlukukausi on ollut musiikkioppilaitoksissa myllerryksen aikaa, kun uusia opetussuunnitelmia on rukattu oppilaitoskohtaisesti korkkauskuntoon tulevaa syksyä varten.

Taiteen perusopetuksen uusi opetussuunnitelma painottaa muun muassa oppilaslähtöisyyttä, luovaa musisointia, moniarvoista kulttuuriperimää ja kestävää tulevaisuutta.

Oppilas nähdään aktiivisena toimijana, joka paitsi rakentaa (yhteistyössä opettajan kanssa) oman yksilöllisen opintopolkunsa, myös osallistuu aktiivisesti oman musiikin luomiseen improvisoiden ja säveltäen.

Vanhan tutkintojärjestelmän tilalle tulee vapaampi ja monimuotoisempi tarjotin opintojen etenemisen arviointiin. Tämä lie-nee uudistuksessa se seikka, joka on aiheuttanut opettajakunnassa eniten muutosvastarintaa.

OLEN kuluneena talvena osallistunut Opetushallituksen rahoittamaan ja Metropolia ammattikorkeakoulun toteuttamaan Säveltämisen pedagogiikkaa (SÄPE)-koulutukseen läntisen ryhmän toisena ohjaajana. Säpen valta-

kunnalliset ja alueelliset seminaarit ovat mahdollistaneet laajemman kentän mielipiteiden ja keskusteluiden kuulemisen.

Esiin on tullut vahvasti muun muassa pelkoja siitä, että uudistuksessa musiikkioppilaitosten taso laskee ja vuosikymmenten työ romuttuu. Vastargumentit kääntävät pessimismin positiivisuudeksi: uudistus tulee päinvastoin antamaan mahdollisuuden tason laajentumiselle.

KYLMÄ totuus on, että nykyisellään musiikkioppilaitosten aloitaneista opiskelijoista vain noin viisi prosenttia suorittaa opinnot loppuun.

Erilaisten opintopolkujen rakentaminen mahdollistaa opintojen jatkamisen nykyistä laajemmalle opiskelijajoukolle – tavoitteena elinikäinen musiikinharastus. Eikä tämä estä opintojen rakentamista kohti ammattiopintoja, jos opiskelija niin haluaa.

Kuten eräs kollegani sanoi: myös yo-tutkinnon voi tehdä erilaisten opintokokonaisuuksien yhdistelmänä eikä se poista tutkinnon arvoa. Lisäksi keskusteluissa on tuotu esiin myös se relevantti seikka, että opettajien

ammattitaito ei häviä uudistuksessa minnekään.

OLEN TEHNYT aikoinaan omat perus- ja jatko-opintoni Sibelius-Akatemian kansanmusiikin oppiaineessa. Uutta opetussuunnitelmaa lukiessani en voinut muuta kuin hymyillä leveästi: musiikkioppilaitoksille tehdyt kansanmusiikin kurssitutkinto-vaatimukset vuodelta 2005 ovat täysin uuden opsin mukaiset.

Luova musisointi, oman musiikin tekeminen ja opintojen rakentaminen yksilöllisesti kunkin oppilaan kiinnostuksen kohteiden mukaan ovat olleet kansanmusiikin opiskelun luonnollinen kivijalka iät ja ajat.

Lapsi oppii sen, mitä hän haluaa oppia. Tekemisen ilo, uusien asioiden ja oman luovuuden löytämisen into, arvostuksen kokeminen ja toisten kunnioittamisen oppiminen osana omaa yhteisöä ja osana globaalia maailmaa – kas siinäpä asioita, jotka täytyy toivottaa tervetulleiksi. Hienoa uusi ops.

ARJA KASTINEN
MuT, Pöytyä

